

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Διεθνές Δίκαιο

Διεθνής Ευθύνη

Παναγιώτης Γρηγορίου

Τμήμα Κοινωνιολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διεθνής Ευθύνη

Διεθνής Ευθύνη: Η πολιτεία που παραβίασε κανόνα διεθνούς δικαίου πρέπει να παράσχει ικανοποίηση προς την πολιτεία που υπέστη βλάβη. Η παραβίαση αυτή μπορεί να είναι είτε πράξη είτε παράλειψη. Οι κανόνες που ρυθμίζουν την διεθνή ευθύνη είναι εθιμικοί κανόνες. Υπάρχει μια προσπάθεια του ΟΗΕ για κωδικοποίηση των κανόνων της διεθνούς ευθύνης. Στο δίκαιο της διεθνούς ευθύνης υποκείμενα είναι μόνο τα κράτη. Αυτό πηγάζει από την υπόθεση 'Φωσφορικά Κοιτάσματα του Μαρόκου του 1938'.

Σύμφωνα με τους κανόνες έχουμε παραβίαση του διεθνούς δικαίου από ένα κράτος :

- 1) όταν με συμπεριφορά έχουμε πράξη, παράλειψη, συμπεριφορά από όργανα του ίδιου του κράτους και επίσης
- 2) όταν η παράλειψη αυτή συνιστά παραβίαση του δημοσίου διεθνούς δικαίου.

Δεν χρειάζεται ζημία για να έχουμε διεθνή ευθύνη.

Διεθνής Ευθύνη:

1. Πράξεις που στρέφονται εναντίον υπηκόων ενός κράτους
2. Παραβίαση διεθνών συνθηκών
3. Κατασκοπευτικές ενέργειες
4. Στρατιωτική ενέργεια – επίθεση
5. Χρήση ένοπλης βίας
6. Πράξεις που στρέφονται κατά της διπλωματικής αποστολής.

Λόγοι που αποκλείουν την διεθνή ευθύνη:

1. Συναινέση του κράτους κατά του οποίου στρέφεται η ενέργεια αυτή
2. Κατάσταση νόμιμης άμυνας
3. Η παράνομη πράξη να αποτελεί την μοναδική επιλογή για να προστατευτεί ένα κράτος από κίνδυνο
4. Κίνδυνος / Κατάσταση ανάγκης – κινδύνου
5. Αντίμετρα: Οι πράξεις που γίνονται μονομερώς και λειτουργούν ως αντίποινα κατά μιας αντιδιεθνούς πράξης.
6. Ανώτερη βία

Πράξη / Παράλειψη που είναι αποδοτέα σε ένα κράτος είναι:

1. Οι πράξεις στις οποίες προβαίνουν τα αρμόδια όργανα του κράτους.
2. Παράλειψη να κάνει μια ενέργεια που πρέπει (π.χ. να τοποθετήσει φάρους σε επικίνδυνα σημεία της θάλασσας).

Όργανο ενός κράτους θεωρείται:

1. Στρατός
2. Αστυνομία
3. Εκτελεστική εξουσία
4. Νομοθετική εξουσία
5. Επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας
6. Δήμαρχος, Νομάρχης κτλπ

Οι ιδιώτες δεν προκαλούν διεθνής ευθύνη του κράτους.
Εξαίρεση: αν αποδειχτεί ότι είναι μυστικοί πράκτορες.

Επαναστατικά κινήματα: Δεν προκαλούν ευθύνη του κράτους εκτός αν έρθουν μετά στην εξουσία.

Παράνομη πράξη:

1. Παράνομη πράξη από άσκηση δικαιώματος – κατάχρηση δικαιώματος.
2. Εάν έχουμε διεθνή ευθύνη χωρίς παράνομη πράξη. Δεν έχουμε παραβίαση, αλλά έχουμε ζημιογόνο αποτέλεσμα.
3. Πράξεις των πολιτειακών οργάνων που ασκούνται κατ' υπέρβαση της αρμοδιότητας.

Ζημιογόνο αποτέλεσμα:

- A. Πρέπει να έχουμε υλική και ηθική βλάβη.
- B. Πρέπει να έχουμε άμεση και έμμεση βλάβη.

Διπλωματική προστασία των υπηκόων ενός κράτους:

Στην περίπτωση που η παραβίαση στρέφεται εναντίον ιδιώτη ή εταιρίας. Δεν έχουμε παραβίαση που αφορά έδαφος, επίθεση κτλπ.

Προϋποθέσεις για γέννηση διεθνής ευθύνης:

1. Ύπαρξη Ελληνικής Ιθαγένειας
2. Διπλή Ιθαγένεια:
 - A) Το κράτος από τα 2 κράτη που έχει δικαίωμα να ζητήσει διεθνή ευθύνη είναι το κράτος του οποίου έχουμε την ενεργή ιθαγένεια (π.χ. εκλογικός δεσμός, επιχείρηση) → ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ
 - B) Να έχουμε ιθαγένεια της εταιρίας. Λαμβάνουμε υπόψη την έδρα της εταιρίας (ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ)
 - Γ) Όταν έχουμε μετόχους της εταιρίας της εταιρίας, τότε αναζητούμε την ιθαγένεια των μετόχων της εταιρίας (ΝΟΜΙΚΑ / ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ).
3. Επίσης πρέπει να έχουμε εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων.
Εξαίρεση: Αν έχουμε ένδικο βοήθημα που φαίνεται από πριν ότι θα είναι αναποτελεσματικό.

Μορφές Αποκατάστασης:

A) Χρηματική αποζημίωση: Να πληρώνει ένα κράτος χρηματικό ποσό ως αποζημίωση σε άλλο κράτος.

Έκταση αποκατάστασης: Η αποζημίωση πρέπει να είναι τέτοια ώστε να εξαλείψει τις συνέπειες που γεννήθηκαν από την παραβίαση.

B) Ίκανοποίηση: Τελετουργικός χαιρετισμός στη σημαία του κράτος κατά του οποίου στράφηκε η παραβίαση.

Γ) Επιστροφή στην προτεραιά κατάσταση: Ξαναγυρίζουμε στο σημείο στο οποίο έγινε η παραβίαση της συμφωνίας. Δηλαδή επιστροφή στη νομιμότητα και τήρηση της συμφωνίας.

Κράτος και Έδαφος

Τα κράτη πρέπει να είναι φιλειρηνικά και να θέλουν να εκτελέσουν τις υποχρεώσεις που υπάρχουν στο Χάρτη του ΟΗΕ. Το παραπάνω ηγάζει από τον Χάρτη του ΟΗΕ.

Απαραίτητα στοιχεία για να έχουμε ένα κράτος:

1. Λαός
2. Έδαφος
3. Αυτοδύναμη πολιτική εξουσία
4. Νομιμότητα στη φάση της συστάσεως του κράτους

Λαός: Η ζωντανή δύναμη που εκφράζει τη θέληση ορισμένου αριθμού ατόμων να ζήσουν στο πλαίσιο μιας οργανωμένης κοινωνίας. Έχουμε δηλαδή ένα ψυχολογικό και ένα κοινωνιολογικό στοιχείο.

Λαός # κάτοικος

Πολίτης # κάτοικος

Παρόλο που οι λαθρομετανάστες είναι παράνομοι, προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Χωρίς δηλαδή να έχει Ελληνική ιθαγένεια.

Μετανάστης → Αναζήτηση καλύτερου βιοτικού επιπέδου

Πρόσφυγας → Υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή / λόγω πολέμου

Ο λαός για να υπάρξει δεν χρειάζεται ομοιογένεια.

Έδαφος: Είναι η περιοχή στην οποία βρίσκεται εγκατεστημένος ο λαός και ασκούνται κατά κανόνα οι εξουσίες του κράτους.

Περιοχή → Χερσαία εδαφική περιοχή, εναέριος χώρος, θαλάσσια εσωτερικά ύδατα, αιγιαλίτιδα ζώνη.

Τα προξενεία δεν θεωρούνται έδαφος. Στη περίπτωση αυτή υπάρχει διπλωματική ασυλία.

Έδαφος # Αρχή της εξω-εδαφικότητας. Εκεί δηλαδή που εφαρμόζεται ο Ελληνικός νόμος δεν χρειάζεται να είναι πάντα το Ελληνικό έδαφος.

A) Το διεθνές δίκαιο λέει ότι αρκεί ακόμα και η διαμόρφωση των συνόρων. Δεν χρειάζεται δηλαδή τα σύνορα να είναι καθορισμένα.

B) Δεν χρειάζεται ενότητα. Μπορεί να παρεμβάλλεται μεταξύ και έδαφος άλλου κράτους.

Π.χ. Πακιστάν - Ινδία

Αυθυπόστατη Πολιτική εξουσία: Είναι η εξουσία που δεν υπάγεται ούτε νομικά ούτε πραγματικά στην επιρροή ή στην κυβέρνηση άλλου κράτους. Δεν πρέπει π.χ. ένα κράτος να βρίσκεται υπό την προστασία άλλου κράτους.

Π.χ. Λιχτενστάιν, Ανδόρα κτλπ.

Το πανεπιστήμιο δεν θεωρείται κράτος, διότι δεν τηρείται το στοιχείο της νομιμότητας. Την νομιμότητα αυτή την κρίνουν διεθνείς οργανισμοί.

Υπάρχουν πολιτικά κριτήρια με τα οποία κρίνεται η νομιμότητα της σύστασης κράτους.

Ιδιότητες που αποκτάει το κράτος:

- **Εδαφική κυριαρχία:** Το σύνολο των αρμοδιοτήτων που το κράτος ασκεί στο έδαφος του. Εκδηλώνεται ως απόλυτη, πλήρης και αποκλειστική εξουσία του κράτους να ελέγχει τα πρόσωπα και τα πράγματα που βρίσκονται στην εδαφική της περιοχή. Επίσης πρόκειται για νομοθετική, διοικητική, οικονομική αλλά και δικαστική εξουσία.
Νομολογιακή βάση: Λίμνη Λανούξ και Υπόθεση Στενών Κέρκυρας

Τεκμαίρετε από τα παραπάνω ότι το κράτος ασκεί στο έδαφος του την εδαφική του κυριαρχία.

Η εδαφική κυριαρχία δεν ισχύει στις πρεσβείες και στα πλοία.

Σύμφωνα με την τελευταία τάση του Διεθνούς Δικαίου στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η οικονομική εξουσία επί των πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Εδαφική ακεραιότητα: Στο μέτρο που το κράτος και οι κρατικές εξουσίες κυριαρχούν επί προσώπων και πραγμάτων με πλήρης, αποκλειστική και απόλυτη εξουσία σημαίνει το έδαφος είναι ακέραιο και δεν μπορεί να επέμβει άλλο κράτος (δηλαδή να εφαρμόσει την δικιά της εξουσία).
Αρχή της ανεξαρτησίας = Αρχή της εδαφικής ακεραιότητας

Ο όρος αυτός έχει την βάση του στο άρθρο 2, παρ. 4 του Χάρτη του ΟΗΕ.
Η αρχή της εδαφικής ακεραιότητας είναι η θεμελιώδης σχέση μεταξύ των κρατών.

Απαραβίαστο Συνόρων: Σύνορο είναι το σημείο στο οποίο τελειώνει το έδαφος ενός κράτους. Έχουμε χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα. Έχουμε συνοριακή γραμμή με μια μόνο γραμμή και συνοριακές ζώνες όταν έχουμε πολλές συνοριακές γραμμές. Άλλες κατηγορίες συνόρων είναι: γεωγραφικά σύνορα, γεωμετρικά σύνορα, αστρονομικά σύνορα (με βάση τους παραλλήλους), μικτή κατηγορία συνόρων.

Ο καθορισμός των συνόρων γίνεται μέσω διεθνών συνθηκών.

Π.χ. Ελλάδα – Τουρκία → Συνθήκη Λοζάνης

Οι διαδικασίες που ακολουθούνται για τον καθορισμό των συνόρων είναι:

- οριοθέτηση (καθορισμός συνόρων στον Χάρτη)
- σήμανση (τόξο, πινακίδες κτλπ)

Τελική πράξη του Ελσίνκι 1975 → Αφορά και ρυθμίζει τα σύνορα της Ευρώπης και αναφέρεται στο απαραβίαστο των συνόρων.

Uti possidetis juris: Όπως κατέχεις έτσι θα συνεχίσεις μόνιμα νομίμως να κατέχεις.

Διατηρούμε δηλαδή τα διοικητικά σύνορα που έχουν ορίσει τα αποκοιοκρατικά κράτη. Εφαρμόζεται κυρίως στην Λατινική Αμερική.
Διευκολύνει την ομαλή γέννηση κρατών.

Νομιμότητα Κτήσης Εδάφους: Χωρίς νόμιμο τίτλο εδάφους δεν μπορεί να ασκηθεί νόμιμη εδαφική κυριαρχία. Χρησιμοποιούνται οι όροι του αστικού – εμπράγματου δικαίου.

Π.χ.

- Κατάληψη
- Αδέσποτο έδαφος
- κτητική παραγραφή
- Εκχώρηση / Παραχώρηση εδάφους
- Κτήση μετά από γεωφυσικές μεταβολές

Νόμιμος τίτλος εδάφους αποκτάται με μια διεθνής συνθήκη.

Διεθνές Δίκαιο → Ο πόλεμος και η κατάκτηση εδάφους με αυτό τον τρόπο δεν θεωρείται νόμιμο τίτλο κατάκτησης.

Π.χ. Kuveyt κ Saddam Hussein

Αδέσποτο Έδαφος:

Είναι μια θεωρία η οποία ξεκίνησε το 1493 μεταξύ των Ισπανών και Πορτογάλων. Η κατάκτηση αδέσποτου εδάφους θεωρούνταν νόμιμος τίτλος κτήσης. Σήμερα δεν υπάρχουν αδέσποτα εδάφη.

Προϋποθέσεις:

A) Η κατάληψη αυτή πρέπει να ικανοποιείται στα υπόλοιπα κράτη

B) Κατάληψη αδέσποτου εδάφους (πραγματική κατάληψη και όχι εικονική).

Κτητική παραγραφή:

Ζητούμε να αποδεικνύεται ως προς το επίμαχο έδαφος μια πραγματική, ειρηνική και συνεχής άσκηση εξουσίας.

Σχετικές υποθέσεις:

- Υπόθεση νησιού Palmas
- Υπόθεση της Ανατολικής Γροιλανδίας
- Υπόθεση της Δυτικής Σαχάρας

Γεωφυσικές μεταβολές:

Είναι νόμιμος τίτλος κτήσης εδάφους. Συναντάμε όταν υπάρχει αλλαγή ροής ποταμών, αποξήρανση λίμνης, σχηματισμού νησιών κτλπ.

Άρθρο 2, παρ. 4 Χάρτης ΟΗΕ → Με βία δεν υπάρχει νόμιμη κτήση εδάφους.

Ανεξαρτητοποίηση:

Απέκτησαν με χρήση βίας το έδαφος. Αλλά αυτό δεν παίζει ρόλο. Έχουν αποκτήσει νόμιμο τίτλο κτήσης εδάφους. Δεν έρχεται σε σύγκρουση με την ένοπλη βία και την αρχή της εδαφικής ακεραιότητας.

